

Richtlijn 'Diagnostiek en behandeling van afasie'

Nederlandse Vereniging *voor*

Logopedie *en Foniatrie*

Tijdpad

- Gestart in november 2013.
 - Definitieve tekst vraag 1 tot en met vraag 7 ligt bij Commissie Vakinhoud van NVLF ter accordering.
 - Aanvullende search voor 2 vragen is bezig.
 - Naar verwachting 3-11-2015 goedkeuring van volledige richtlijn door verenigingsbestuur NVLF
- *13-11-2015 presentatie op NVLF congres*
(let op: nu nog niet definitief dus!)

Inhoud presentatie/workshop

Presentatie

- Waarom richtlijnen?
- Evidence Based Practice
- Richtlijnontwikkeling (EBRO)
 - Bewijs-GRADE
 - Aanbevelingen

Uitgangsvraag 7

Welke interventies, gericht op de communicatie van de gesprekspartner van de persoon met afasie, hebben een positief effect op de persoon met afasie?

'EBRO-vraag'

Werkgroep

- P.E.G. Berns, NVAT, voorzitter
- N. Jünger, NVAT
- E. Boxum, logopedist/klinisch linguïst, op persoonlijke titel
- F. Nouwens, VKL
- M. van der Staaij, NVAT
- S. van Wessel, VKL
- W. van Dun, AVN
- H. van Lonkhuijzen, ervaringsdeskundige, op persoonlijke titel

Definitie richtlijn

“Een richtlijn is een document met aanbevelingen, gericht op het **verbeteren van de kwaliteit van zorg**, berustend op systematische samenvatting van wetenschappelijk onderzoek en afwegingen van de voor- en nadelen van verschillende zorgopties, aangevuld met expertise en ervaringen van **zorgprofessionals en zorggebruikers**”

Brummen-definitie (Richtlijn voor Richtlijnen)
2010

Bestaande Nederlandse Richtlijnen

Logopedische richtlijnen

Logopedie bij de Ziekte van Parkinson (2008)

Stotteren bij kinderen, adolescenten en volwassenen (2014)

Multidisciplinaire richtlijnen, zoals

Beroerte (wordt momenteel herzien)

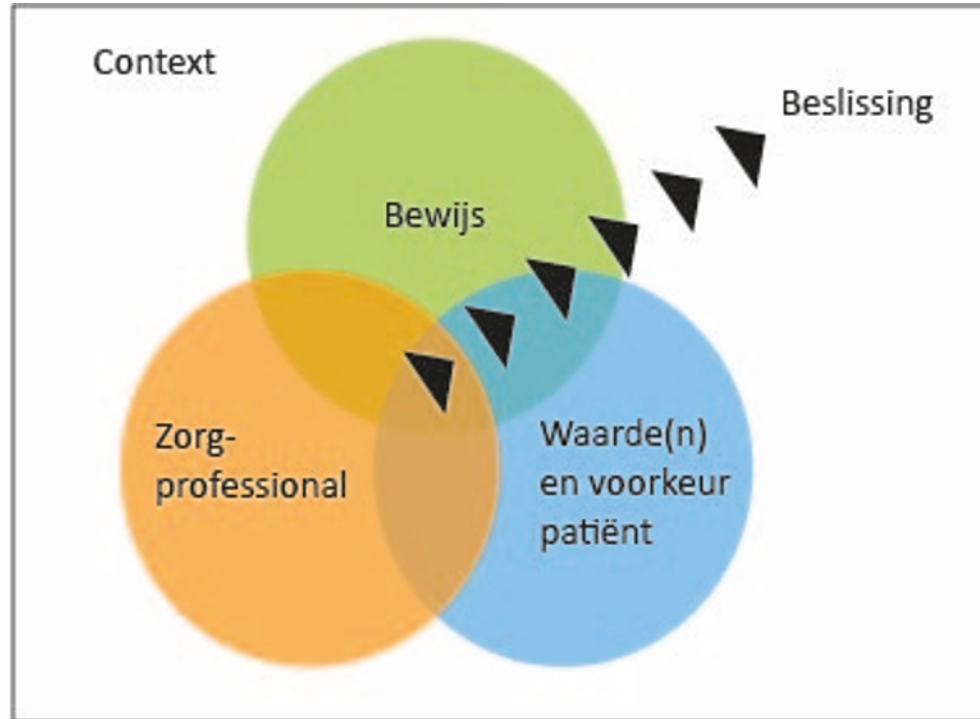
Idiopathische Perifere Aangezichtsverlamming (IPAV) (2009)

Amyotrofische lateraal sclerose (2009)

Richtlijnen in de dagelijkse praktijk van het logopedisch handelen

- Onderdeel van professionele standaard
 - Worden bevraagd in de kwaliteitstoets
- Afwijken mag, maar gemotiveerd en bij voorkeur gedocumenteerd
- Onderdeel van klinisch redeneren

Evidence Based Practice (EBP)

Elementen van evidence-based practice

(Bron: Kuiper et al, 2012, p.21)

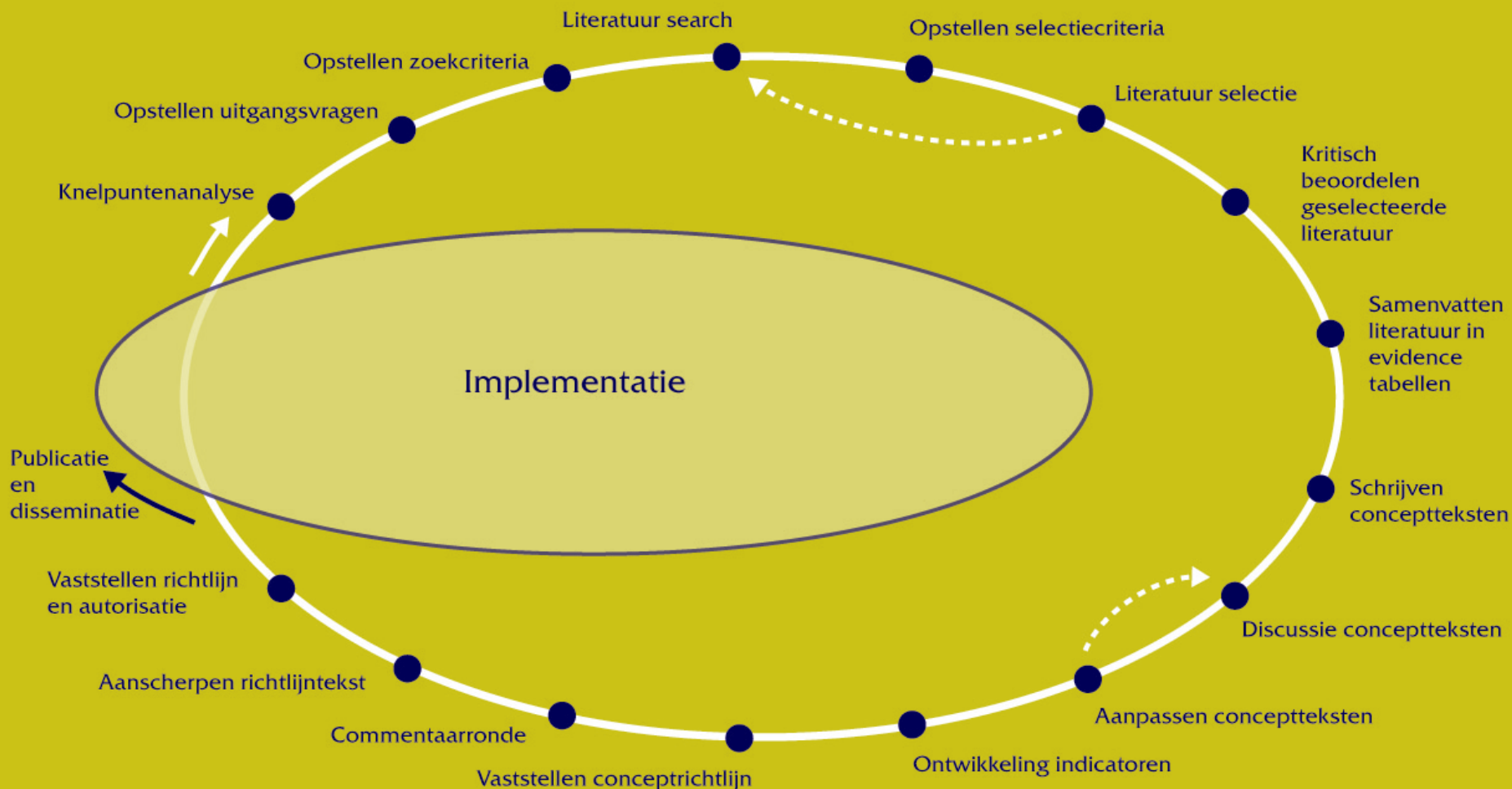
Evidence Based Practice (EBP)

- Bij EBP worden 'bewijs', inbreng van de professional en inbreng van de cliënt afgewogen bij het nemen van een beslissingen in het handelen
- De sterkte van het bewijs speelt een rol
- Een richtlijn levert bewijs van hoge kwaliteit
- Gebrek aan sterk bewijs betekent NIET dat EBP onmogelijk is

Richtlijn “Diagnostiek en behandeling van afasie”

- Initiatief van NVLF en NVAT
- Gefinancierd door NVLF
- Monodisciplinair
- Professionele begeleiding door CBO
- Werkgroep bestaande uit: professionals uit hele land en verschillende werkvelden en ervaringsdeskundigen

Evidence-based richtlijnontwikkeling

Stappen in vogelvlucht

- Knelpuntenanalyse
- Uitgangsvragen formuleren
- Literatuur zoeken
- Literatuur beoordelen
- Aanbevelingen formuleren

Uitgangsvraag	EBRO-methode	
2	Welke factoren bij personen met afasie hebben een voorspellende waarde voor het linguïstisch herstel op langere termijn?	EBRO
3	Welke invloed hebben duur en intensiteit van op het herstel van afasie?	EBRO
5B	Welke therapieën binnen woordvindingstherapie versus andere therapieën binnen woordvindingstherapie zijn effectief in de behandeling van mensen met afasie?	EBRO
6	Is Constraint-Induced Aphasia Therapy effectiever dan reguliere taaltherapie bij de behandeling van mensen met afasie?	EBRO
7	Welke interventies, gericht op de communicatie van de gesprekspartner van de persoon met afasie, hebben een positief effect op de persoon met afasie?	EBRO
8	Wat is voor logopedisten de beste manier om personen met afasie en de direct betrokkenen voor te lichten over afasie en de gevolgen ervan?	EBRO
9	Wat is de beste manier waarop logopedisten hun handelen kunnen aanpassen aan twee- of meertaligheid bij personen met afasie?	EBRO
	Praktijkervaring	
1	Welke meetinstrumenten kunnen worden gebruikt om de aard en de ernst van de afasie vast te stellen in de verschillende fasen van herstel?	Praktijkervaring
4	Wat is voor logopedisten de beste manier om rekening te houden met niet-talige cognitieve stoornissen bij personen met afasie?	Praktijkervaring
5A	Deel A: Welke woordvindingstherapieën en elementen van woordvindingstherapie zijn effectief in de behandeling van woordvindingstoornissen bij mensen met afasie?	Praktijkervaring

Uitgangsvraag 7 (EBRO)

Welke interventies, gericht op de communicatie van de gesprekspartner van de persoon met afasie, hebben een positief effect op de persoon met afasie?

GRADE beoordeling

= **G**rades of **R**ecommendation **A**ssessment, **D**evelopment and **E**valuation

- Uniforme methode om kwaliteit te beoordelen
- Waardering van uitkomstmaten
- Kwaliteit van bewijs als leidraad voor sterkte aanbeveling

Kwaliteit van bewijs (GRADE)

= De kwaliteit van bewijs weerspiegelt de mate van vertrouwen dat de schatting van het gevonden effect correct is

GRADE en "oud"

Oud:

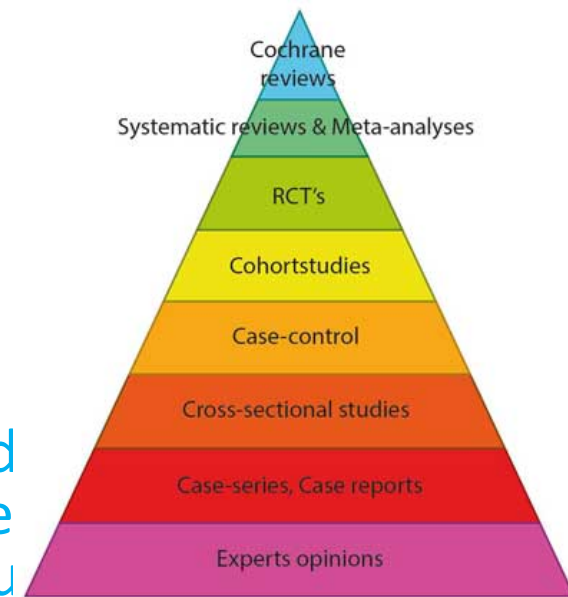
Evidence levels I t/m IV op basis van studied
systematic review levert per definitie sterke
een sterkere aanbeveling dan een cohortstu

Grade:

Een studie kan op- of afgewaardeerd worden.

Het antwoord op een vraag wordt in verschillende studies
gezocht en de kwaliteit van het antwoord wordt per studie
beoordeeld.

Er is geen 1-op-1 relatie tussen kwaliteit studie en sterkte
aanbeveling

Gradaties GRADE

- *Hoog*: werkelijke effect dicht in de buurt van uitkomst studie
- *Matig*: werkelijke effect waarschijnlijk dichtbij uitkomst studie
- *Laag*: werkelijke effect kan substantieel verschillen van uitkomst studie
- *Zeer laag*: werkelijke effect wijkt waarschijnlijk substantieel af van uitkomst studie

GRADE systematiek

Combinatie van....

→ kwaliteit van het bewijs dat geleverd is door het wetenschappelijk onderzoek en

→ kennis, ervaring en meningen uit de praktijk (van professionals en patiënten)

...leidt tot aanbevelingen.

Resultaat GRADE

Algehele kwaliteit van bewijs

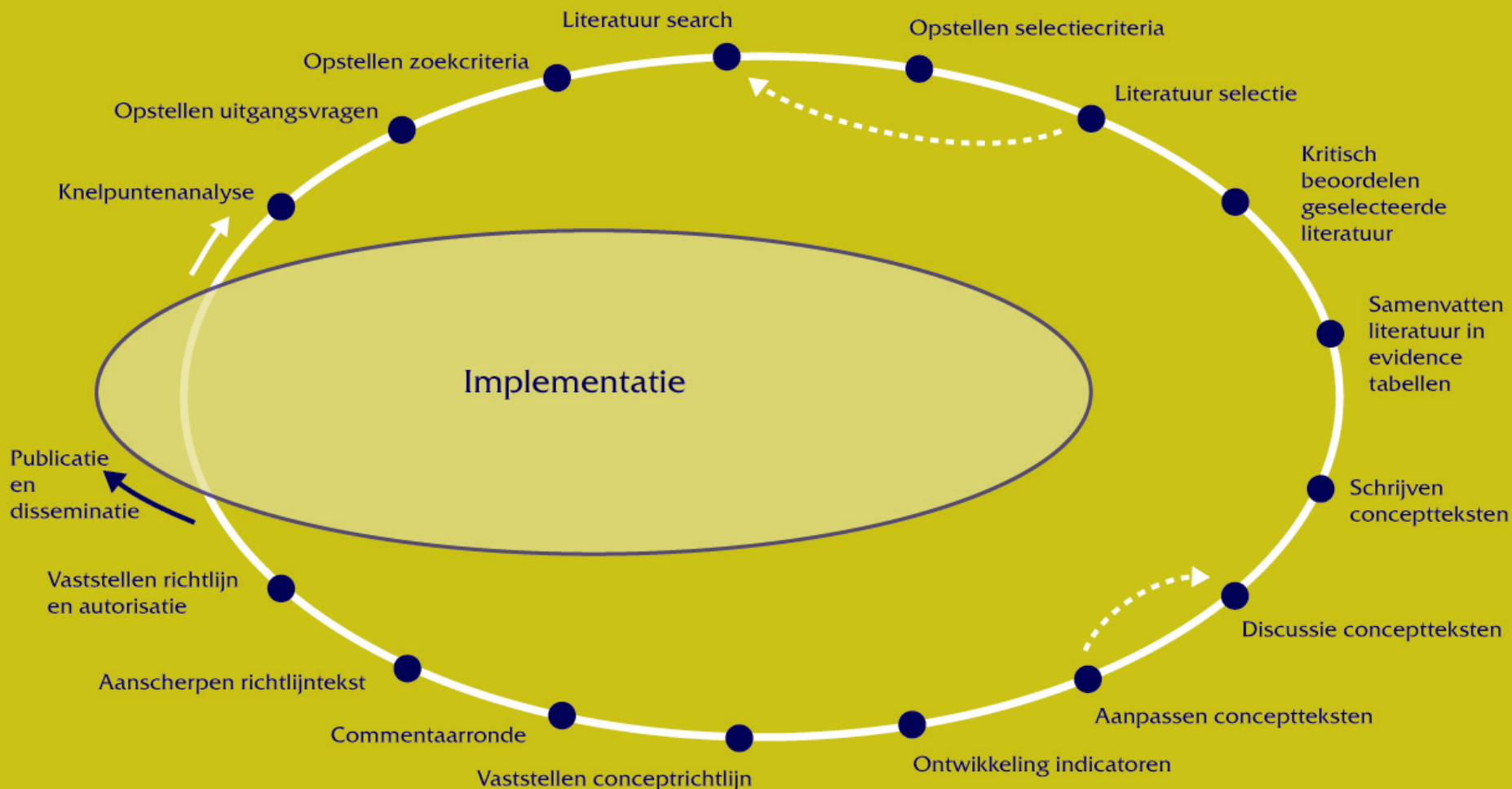
=

Kwaliteit van bewijs voor de cruciale uitkomstmaat met de laagste waarde

Bewijs en aanbevelingen

- EBRO
 - Bewijs: GRADE (hoog, matig, laag, zeer laag)
 - Sterke aanbeveling
 - Zwakke aanbeveling
- Werkgroep vraag
 - Bewijs op grond van praktijkervaring
 - Sterke aanbeveling
 - Zwakke aanbeveling

Evidence-based richtlijnontwikkeling

Concepten schrijven

Vast format:

- Achtergrond; algemeen + relevantie vraag
- Methode; search + cruciale uitkomstmaten
- Resultaten; beschrijving studies + kwaliteit van bewijs + uitkomsten
- Conclusies + kwaliteit van bewijs in zekerheden
- **Van bewijs naar aanbeveling**
- **Aanbevelingen**
- **Rationale**

Van bewijs naar aanbeveling

Hoe zeker ben je van de balans tussen wenselijke en onwenselijke consequenties van de aanbeveling?

- Bespreking kwaliteit van bewijs
- Balans van voor- en nadelen
- Perspectief van patiënt en zorgprofessional
- Middelenbeslag
- Haalbaarheid

Aanbevelingen

- Combinatie van evidentie en consensus werkgroep + geraadpleegde experts
- Rekening houdend met perspectief en wensen van patiënten (focusgroep)
- Werkwoorden maken verschil in sterkte aanbeveling
 - Dienen versus kunnen/overwegen
- Zo veel mogelijk concreet

Rationale

- Toelichting op
korte samenvatting
afwegingen van verschillende factoren

Feedback concept richtlijn

- Via media zijn professionals gevraagd feedback te geven
- Persoon met afasie
- Klankbordgroep:
 - Nederlands Huisartsen Genootschap
 - Nederlandse Vereniging voor Neurologie
 - Nederlands Instituut voor Psychologen
 - Nederlandse Vereniging voor Neuropsychologie
 - Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde
 - Nederlandse Vereniging voor Maatschappelijk werkers
 - Vereniging Revalidatie artsen

Resultaat

7 evidence vragen

3 vragen met bewijs op basis van
praktijkervaring

Totaal 32 aanbevelingen

Implementatie

Verspreiding en communicatie

- Alle professionals weten ervan
- Alle professionals passen het zo veel mogelijk toe
- Niet alleen voor logopedisten/linguïsten/afasietherapeuten
- Eventueel patiënten versie

Opnemen in onderwijsprogramma's

Kwaliteitstoets NVLF

Doel workshop

- Informeren over Richtlijn
- Informatie over 1 specifieke uitgangsvraag
- Kennismaken met enkele aanbevelingen
- Nadenken over mogelijkheden om kennis van de richtlijn te verwerven
- Nadenken over mogelijkheden om aanbevelingen in logopedisch handelen te implementeren

Uitgangsvraag 7

Welke interventies, gericht op de communicatie van de gesprekspartner van de persoon met afasie, hebben een positief effect op de persoon met afasie?

- Achtergrond; algemeen + relevantie vraag
- Methode; search + cruciale uitkomstmaten
- Resultaten; beschrijving studies + kwaliteit van bewijs + uitkomsten
- Conclusies + kwaliteit van bewijs
- **Van bewijs naar aanbeveling**
- **Aanbevelingen**
- **Rationale**

Aanbeveling 30

De logopedist richt de behandeling in de acute fase zo snel mogelijk op het herstellen van de communicatie tussen de persoon met afasie en de partner/naasten en tussen de persoon met afasie en de zorgverleners/vrijwilligers in zijn omgeving.

Aanbeveling 31

De logopedist gebruikt Supported Conversation for Adults with Aphasia (SCA™; Kagan et al., 2001) bij het trainen van de communicatieve vaardigheden van de zorgverleners en vrijwilligers die werkzaam zijn in een zorgorganisatie waar personen met afasie zijn.

Aanbeveling 32

De logopedist kan de communicatievaardigheden van de direct betrokken conversatiepartner van de persoon met afasie gestructureerd trainen met de Partners van Afasiepatiënten Conversatie Training (PACT; Wielaert & Wilkinson, 2012)

Rationale

- Aandacht voor aanpassen van communicatie
- Vanaf 1^e moment (acute fase)
- Taak logopedist: handreikingen en trainingen
 - SCA™ (Kagan et al., 2011)
- Directe omgeving (partner, familie, vrienden)
 - Anderen (o.a. Zorgverleners)

Workshop ronde 1

- Ben je het eens met de aanbeveling?
- Hoe ga je deze aanbeveling in de dagelijkse praktijk implementeren?

Workshop ronde 2

1. Op welke manier richt je je behandeling nu op het herstellen van de communicatie tussen de PMA en de partner/naasten?
2. Op welke manier richt je je behandeling nu op het herstellen van de communicatie tussen de PMA en de zorgverleners/vrijwilligers?
3. Hoe zie je mogelijkheden om voor beide vormen tegemoet te komen aan de aanbeveling?
4. Aan welke voorwaarden moet de praktijk voldoen om de aanbeveling te kunnen uitvoeren?
5. Geef suggesties hoe dit kan worden georganiseerd.

Supported Conversation for adults with aphasia™; Kagan et al., 2001

- Aphasia Centre North York Canada
- Sinds 2001 verder ontwikkeld
- Doel:
 - conversatiepartners trainen in herkennen van intacte vaardigheden van PMA (acknowledging competence)
 - Helpen duidelijk te maken wat PMA denkt/voelt/weet (revealing competence)

Conversational partnership

Succesvolle conversatie :

- de communicatieve vaardigheden van PMA
- de communicatieve vaardigheden van de conversatiepartner
- van de beschikbaarheid van passende ondersteunende materialen

Workshop SCA™

- Training in 4 stappen
- 10 deelnemers
- Trainen van Supported Conversation

Stap 1 : 4 Modules

1. Informeren en motiveren
2. Leren van conversatietechnieken
3. Toepassen technieken in rollenspel
4. Evalueren

Duur 1 dag

Vervolg

- Stap 2: hands-on training onder supervisie
- Stap 3: toepassen bij verschillende PMA – gevarieerde ernst
- Stap 4: on going support en training

PACT, Wielaert en Wilkinson, 2012

Nederlandse bewerking van Supporting Partners and People with aphasia in conversation and relationships (SPPARC, Lock, Wilkinson & Bryan, 2001)

- Partners inzicht te geven in hoe te communiceren met afatische partner
- Bewust maken van keuzes om met afasie om te gaan in dagelijkse conversatie
- Helpen nieuw geleerde strategieën

PACT

- Analyse van natuurlijke gesprekken van PMA en partner (zelf opgenomen video-opnames)
- Gericht op Interactie
- Inzicht bieden hoe met PMA te communiceren
- Indirect verbetering communicatievaardigheden van PMA mogelijk

PACT

- Cursus en boek
- Programma PACT 8 sessies van 1 uur
 - Bewustmaken van conversatie algemeen
 - Bewustmaken van eigen conversatiepatronen
 - Strategieën voor verandering